

Jak číst Písmo svaté? (č.2)

3. "Jak bych mohl (rozumět), když mi to nikdo nevyloží." (Sk 8, 31)

Jen málo čtenářů může číst Bibli v původní řeči: hebrejsky, aramejsky, řecky. Většina je odkázána na překlady. Ale i v těchto nejlepších překladech zůstává Bible zpočátku cizí knihou. Proto není radno otevřít Bibli jednoduše na první stránce a číst kapitolu za kapitolou. Aby se mohl člověk ve světě Bible lépe orientovat, je dobré nechat se alespoň na začátku do četby uvést. To je cesta, která je předznačena už v Bibli a zvláště v židovských a křesťanských dějinách. Když znalec Písma Ezdráš předčítal lidu, "levitě vysvětlovali lidu Zákon, četli z knihy Božího zákona po oddílech a vykládali smysl, aby lid rozuměl tomu, co četli" (Neh 8,8). V židovské synagóze byla Bible po přečtení v hebrejštině překládána parafrázovitě (opisným a objasňujícím způsobem) do aramejštiny. Evangelista Lukáš líčí dojemně a s ohledem na učitelskou činnost prvotní církve, jak zmrtvýchvstalý Pán vykládá Písmo učedníkům, jdoucím do Emauz (L 24,27; srv. 24,32). Na konci řečí, pronesených jako podobenství, píše Matouš o křesťanském zákoníku, který vynáší Boží slovo jako hospodář "věci nové i staré" ze své zásoby (Mt 13,52). Podle Jana 16,13 uvede Paraklét (Ježíšem slíbený Duch svatý) učedníky do celé pravdy, kterou by zatím ještě nemohli snést. Od začátku se církev považovala být pověřena k tomu, aby vykládala Písmo: podle příkladu Ježíše a s odvoláním na jeho Ducha vykládali apoštolové spisy Starého zákona ve svých kázáních při bohoslužbách a ve svých listech. Příkladem pro návod k porozumění Písmu je vysvětlení, jaké dal jáhen Filip etiopskému komoří, když ho o to požádal (Sk 8, 26-40).

Spisy, které se dochovaly z doby, která následuje po době apoštolské, nás poučují o tom, jak velice se snažili zástupci církve od počátku, aby vykládali Písmo a přispěli mnoha vysvětlivkami k jejímu porozumění. Je málo známo, že mnoho středověkých teologů považovalo svá díla za úvody do plodného čtení Písma. Exegeze, která se jako vědecká disciplína oddělila od ostatní teologie teprve v novověku, je - navzdory mnoha mylným cestám - velkou pomocí a dnes je nepostradatelným pokusem, jak udělat bibli srozumitelnou také ve změněném světě jako knihu knih.

První důležitý úvod do četby nabízí církev už tím, že v jediné knize shromažďuje všechny posvátné spisy. Tím nás poučuje, že **je třeba číst jednotlivé spisy ve spojení s ostatními**. Kromě toho se tím naznačuje, že jde o knihy církve. Vlastním místem pro četbu bible je shromážděná obec. Tam jsou biblické texty pronášeny poprvé: "Až tento list u vás přečtete, zařídte, aby byl čten také v laodicejské církvi" (Ko 4,15). Proto zůstává **církev** pro toho, kdo v ní nevidí jen lidskou podobu místem, **jemuž je svěřen výklad Bible**, nakolik se vidí sama být podřízena Božímu slovu a vždy na to zaměřuje své hlásání. Církev nabízí dále mnohý návod k porozumění Bible tím, že stanoví pořadí, jak a co číst a dále svým kázáním. Tato "služba slovu"

(Sk 6,4) církve je prohlubována, podložena a pokračuje se v ní katechezí v biblických kroužcích a mnoha spisy, uveřejněnými z příkazu církve. Zápas o správný výklad Bible a časté urputné spory s bludy jsou nakonec snahou uchránit Bibli od falešné interpretace. Dějiny novodobé exegeze učí, že jednotlivé pokusy o výklad si nemohou nikdy dělat nárok na to, že by jednou provždy dostatečně pochopily pravdu Bible. Spíše jsou myšleny jako příspěvky do diskuse a jako takové se prověřují. Často se může teprve během vědecké diskuse objasnit, do jaké míry jsou navržené interpretace nosné. Především je třeba poměřovat jednotlivé příspěvky exegetů - jak to vyžaduje nejstarší křesťanská tradice a také moderní hermeneutické úvahy - **společnou vírou celé církve**. Uprostřed množství protichůdných vysvětlení se tak prokazuje vazba na církev (tím se nemíní na žádný pád každičké dílčí zveřejnění církevních míst) jako cenná pomoc při orientaci. K mnoha dílčím problémům nedala církev žádnou závaznou odpověď. Ve vysvětlování centrálních textů jsou dnes všechny velké církve jednotné, jestliže a nakolik se drží apoštolského vyznání víry jakožto sjednocujícího klíče.

Dnes existují **četné menší a větší pomůcky**, které ulehčují soukromou četbu Bible. Vydání textů a jejich překlady (často přeložené volně v úzké návaznosti na originální text) jsou cennými ukazateli cest. Krátké úvody k jednotlivým biblickým (textům) spisům, jak je nacházíme u většiny vydání Bible, poskytují orientaci o autoru, době vzniku, okolním světě, podnětu k sepsání, o historii té které knihy a o jejich základních myšlenkách. Krátké poznámky vysvětlují pojmy, představy a myšlenkové proudy, které jsou nám cizí, a budují spojení k jiným biblickým výpovědím. Podrobné komentáře, slovníky a jednotlivá pojednání, ryze vědecká a všeobecně srozumitelná, jdou na kloub problémům, které vyvstávají před dnešním čtenářem Bible. Každý kněz, katecheta a také rozmanitá díla o Bibli podávají rádi informaci k těmto problémům. Vzhledem k četnosti vydání a informativních prostředků není ovšem pro čtenáře snadné zvolit si to pravé. Proto je většinou lepší použít jen jediný návod k četbě, než si ztížit cestu přehrší komentářů.

"Miluj Písmo svaté, a věčná pravda tě bude milovat. Miluj je a bude ti sloužit. Čti je a ona tě vezme do náručí." (Sv. Jeroným: List 130 (Demetriovi) 20)

**

Na českém trhu jsou dostupné četné komentáře k Bibli. Můžeme upozornit na několik:

Malý stuttgartský komentář – série knih, každá obsahuje podrobný komentář k jednotlivým knihám Nového zákona;

Lectio divina – komentáře a modlitby k biblickým čtením v mešní liturgii slova – uspořádané podle liturgického kalendáře;

Rozmluvy s Bohem – založená na stejném principu - řada komentářů na každý den, nevychází však z metody *Lectio divina*;

Liturgické meditace na celý rok – komentáře k čtením od kard. Tomáše Špidlíka